

Dossier de Premsa

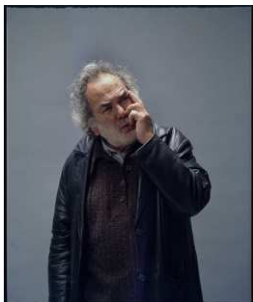
Exposició

Nunes. Más enllà del temps

14 juliol - 2 octubre 2016

Arts Santa Mònica

Nivell 1

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ I FITXA DE L'EXPOSICIÓ	3
2. TEXT DEL CURADOR: "NUNES. MÉS ENLLÀ DEL TEMPS"	4
3. NUNES, CINEASTA I PENSADOR	6
4. TEXTOS SOBRE NUNES	7
5. ACTIVITATS PARAL·LELES A L'EXPOSICIÓ.....	11
PASSI DE <i>MAÑANA</i> (1957)	11
PASSI DE <i>SANTA ROSALÍA CON CASTELLBISBAL</i> (2013)	11
TAULA RODONA A PARTIR DE LA PEL·LÍCULA <i>NOCHES DE VINO TINTO</i> (1966).....	11
NUNES, CINEMA I ANARQUISME	12
NUNES, L'ART, EL TEMPS, LA POLÍTICA	12
6. CRÈDITS.....	13

1. INTRODUCCIÓ I FITXA DE L'EXPOSICIÓ

Exposició

Nunes. Més enllà del temps

14 juliol- 2 octubre 2016

Nivell 1

L'Arts Santa Mònica organitza l'**exposició Nunes. Més enllà del temps**, dedicada al **cineasta i pensador** d'origen portuguès **José María Nunes**. L'exposició, comissariada per Joan M. Minguet Batllori, és una **retrospectiva de la seva obra** molt vinculada amb Barcelona, ciutat que va retratar filmicament formant part de l'anomenada **Escola de Barcelona**. Segons el comissari va fer un cinema gens comercial, que no buscava les masses, sinó connectar amb l'individu; **un cinema trencador**. Va ser un **pensador avançat** a la seva època, **crític i audaç**, que va fer reflexions que són plenament vigents a l'actualitat. **Políticament**, mai va viure al marge de la societat, **reivindicatiu i transgressor**, que va adoptar l'anarquisme com a font i com a fonament. A l'exposició es podran veure projeccions de fragments de la seva obra cinematogràfica, cartells de les seves pel·lícules o bé reculls de la seva presència a la premsa.

Paral·lelament a l'exposició, s'han organitzat una sèrie d'**activitats** com projeccions i taules rodones sobre les pel·lícules i el pensament de Nunes, que compta amb la col·laboració de la Filmoteca de Catalunya. La inauguració de l'exposició és el 14 de juliol a les 19h.

Curadoria

Joan M. Minguet Batllori

Organitza i produeix

Arts Santa Mònica – Departament de Cultura

2. TEXT DEL CURADOR: “NUNES. MÉS ENLLÀ DEL TEMPS”

Rescatar Nunes, un cineasta intrèpid, que venia de les entranyes de la indústria, però que va acabar per subvertir la indústria, és a dir, el cinema entès com a entreteniment alienador.

“A la gente le gustan los mundos falsos que los aturde, que los aliena, que los idiotiza”.

Actualitzar un creador actual com pocs, un creador necessari. No fem arqueologia! Que morís l'any 2010 és un accident temporal. La seva obra i el seu pensament són vigents o més vigents que mai. L'obra de Nunes és viva i ens colpeix com el dia que la va concebre.

“Hace tanto tiempo que es como si fuera ahora, la primera vez”.

Alliberar el cinema de Nunes dels tòpics historiogràfics. Va formar part de l'Escola de Barcelona, sí, però Nunes no és història, és viu en les seves pel·lícules i en el seu pensament.

“Les coses que faig ara continuen essent Escola de Barcelona, perquè són pel·lícules d'investigació i d'experimentació”.

Reivindicar aquell cinema que no busca les masses, l'audiència multitudinària i anònima, sinó que desplega un ideal diferent: trobar un espectador rere un altre, més enllà del temps, individu a individu. Que cada espectador pugui trobar la seva pròpia pel·lícula, per ell mateix, sense les estratègies del consum, del poder.

“Mi obra consiste en crear un nuevo universo”.

Recordar que Nunes és un animal polític, un pensador que no vol viure al marge de la societat, que s'hi enfronta amb el seu cinema trencador, amb la seva vida austera, amb el cataclisme de la seva veu captivadora. La neutralitat no és cap probabilitat per ell, pels qui ens hi acostem.

“Me siento culpable de indiferencia y no quiero llegar a avergonzarme de olvidar mi responsabilidad”.

L'anarquisme com a font i com a fonament. La seva vida i la seva obra lligades per aquell humanisme àcrata, per la idea anarquista segons la qual la lluita contra la societat establerta, contra l'Estat, neix de forma biològica, individu a individu, i d'aquí a la col·lectivitat.

“Hay que ponerla a toda máquina, hasta que todo estalle”.

“Yo no soy ni querré ser nunca anarquista. Yo soy la sensibilidad anarquista; soy, he sido y seré miles de años más la sensibilidad anarquista, lo humano floreciendo”.

Reclamar la Barcelona lluitadora, la seva Barcelona, la de les barraques de Montjuïc, a la què arriba amb la seva família des de Portugal, la humilitat de la seva casa al carrer Santa Rosalía, la seva reivindicació de la ciutat llibertària, de la nit, del vi negre, de les persones amb qui es troba pels carrers. Cridar ben fort la classe social a la què pertany i cercar els companys que t’hi acompanyen.

“Tú eres la hipocresía y esta noche leerás hasta el amanecer el último libro prohibido que leen todos los esnobs que juegan a ser intelectuales progresistas”.

Portar Nunes a la sala d’art. Nunes a la sala d’exposicions. Perquè en el seu cinema l’argument pot arribar a ser anecdòtic. La seva narració no està fonamentada en uns personatges; els personatges es posen al servei d’una idea. Perquè el seu cinema ens acostava a la concepció de les arts de l’espai: ell fa pel·lícules sobre la llibertat, l’amistat, la soledat, el suïcidi, la incomunicació, la revolta... La narració és una estratègia, no una finalitat. Les seves pel·lícules traspugen una obstinació, una creença en un model que desenvolupa en consonància amb una llarga tradició de la cultura occidental que no contempla la distracció, l’entreteniment, el passatemp: el seu cinema esdevé, com el teatre, temple de la paraula; i com la pintura, regne de la visió.

“Me gustan más las formas abstractas, las formas no definidas, las formas no argumentales”.

Arriscar-se a fragmentar el seu discurs, sortir del règim de la projecció estricta i traslladar-lo al règim de l’exposició. Fragmentar, no per reduir, sinó per concentrar en un espai i un temps les riqueses exuberants de la seva obra i del seu pensament. Nunes deia que és millor fracassar que refocil·lar-te en l’èxit. El mestre és, ara mateix, aquí. I ens observa.

Joan M. Minguet Batllori, curador

3. NUNES, CINEASTA I PENSADOR

Este país solamente tiene una posibilidad de recuperarse: la indignación. La gente que todavía sea capaz de indignarse contra lo que está sucediendo.

1983

Nunes, cineasta i pensador. Neix el 2 de febrer del 1930 al sud de Portugal, a la ciutat de Faro. Als dotze anys la seva família es trasllada a Sevilla. I quatre anys després arriben a Barcelona.

Nunes, durant la primera meitat dels cinquanta, treballa quasi frenèticament a la indústria cinematogràfica barcelonina. I interpreta tots els papers possibles: fa doblatge, actua d'extra, és secretari de rodatge, es converteix en ajudant de direcció –i, ocasionalment, en responsable de la direcció d'algunes seqüències– a la productora d'Iquino.

Nunes és un home d'ofici. Quan realitza *Mañana...* (1957), la seva primera pel·lícula, comença a subvertir tot allò que ha après. Ell no experimenta des del buit; ho fa des de les entranyes del llenguatge. A partir d'aquí, es mou entre encàrrecs professionals i pel·lícules molt personals i insòlites en el panorama espanyol. El 1961 realitza *No dispares contra mí*, un relat policíac a l'estil *nouvelle vague*. Un any més tard adapta l'obra *Amédée ou comment s'en débarrasser* [*Amadeu o com sortir del pas*] d'Eugène Ionesco, al Teatre Guimerà de Barcelona.

Nunes participa en la creació de l'Escola de Barcelona. Ell s'avança a l'Escola amb *Noche de vino tinto* (1966). Tot i no formar part de la *gauche divine*, tot i tenir problemes de finançament per a les seves pel·lícules, Nunes reivindica la capacitat de fer cine lluny de la dictadura de l'argument.

Nunes mantindrà el risc creatiu i polític a *Biotaxia* (1968) i *Sexperiencias* (1969), una de les pel·lícules rodades a Europa més revolucionàries del seu temps. I a partir d'aquí farà pel·lícules d'experimentació, lliures i llibertàries, com el seu pensament: *Iconockaut* (1975), *Autopista A-2-7* (1977), *En secreto, amor* (1982), o *Gritos... a ritmo fuerte* (1984), entre d'altres projectes.

Nunes, de sensibilitat anarquista, creador incessant, realitzarà les seves tres últimes pel·lícules en format digital: *Amigogima* (2000), *A la soledat* (2008) i *Res publica* (2010). El compromís estètic, el compromís ètic i el compromís polític fins el final. Nunes va morir el març del 2010.

Nunes és aquí, encara.

Hola... lamento llegar tarde.

1996

4. TEXTOS SOBRE NUNES

De nuevo (en *Gritos... a ritmo fuerte*) Nunes se anticipa mostrando el paternalismo ideológico e incluso lingüístico de la generación precedente, ese tiempo donde la épica de la militancia antifranquista se tornó eficacia en el poder, donde los antiguos conspiradores de cédulas trotskistas y maoístas abandonaron sus hábitos y recogieron condecoraciones en forma de cargos públicos o tribunas de opinión.

Valentín Roma

Así ocurre en *Sexperiencias* (1968), donde los sucesos políticos atronan obstinados a lo largo de toda la película. ¡Año fantástico en política!, decía Nunes. Un «año político» reflejado a través de primeros planos de diarios en los que aparecen destacados breves titulares, así como noticias subrayadas; y, también, a través de las imágenes, de los personajes, de los sonidos, y de las voces que forman el film. Sí, otra vez las voces. La conciencia. Una sinfonía inagotable.

Anize González García

En les posades en escena que prenen forma durant els rodatges, sovint caòtics, en paraules de José María Blanco, l'espai en el cinema de Nunes és abans que res una cosa mental. El parpelleig de les llums nocturnes de Barcelona a *Noche de vino tinto* tradueixen l'embriaguesa mística, els sons de metralladores fora de camp són suficients per inclinar la història (*Amigogima*, *Iconockaut*), la repetició d'un pla en el qual una persona entra sobtadament en el camp per enderrocar-ne una altra, diu molt de la violència i l'agressió física (*Iconockaut*).

Brice Castanon-Akrami

En definitiva, tots els personatges de Nunes deambulen per paisatges reals experimentant, mirant d'habitar-se, ja sigui en les velles tavernes i els carrers de Barcelona, en una casa deshabitada o fugint a les illes misterioses. Sempre hi ha la voluntat d'alliberar-se des d'una cultura dels marges, d'una lluita entre la infelicitat i l'alternativa, ja sigui l'amor, la col·lectivitat, el gest radical o el record pels amics que han fugit i neguen l'oblit. O sovint tot barrejat.

David Caño

A *Mañana* hi ha un innocent que, encarnat per José Maria Roderó, fa de narrador i que s'adreça directament a l'espectador en una pel·lícula de fa seixanta anys. Aleshores pràcticament estava prohibit mirar els espectadors i tot just quatre anys abans la Monika de Bergman s'havia atrevit a desafiar-los amb la seva mirada enigmàtica. Nunes, amant de la nit i del carrer, el mostra deambulant en una fantasmal Barcelona vella i portuària mentre va introduint-nos en històries de personatges marginals que, habitant la nit, tenen un desacord entre el desig i la realitat amb l'esperança vana que tot canviï en un «mañana» sempre llunyà.

Imma Merino

Torrat de mala manera, Nunes baixava a empentes i rodolons les escales de l'edifici de Correus de Barcelona. Feia molt poc que ens coneixíem. Eren les onze del matí i, per primera vegada a la vida, carregàvem una càmera amb la intenció de gravar alguna cosa semblant a un documental. Nunes, però, no s'enganyava. Sabia que el seu cinema no tindria hereus directes, perquè era expressió de la seva personalitat més íntima i singular.

Isaki Lacuesta

El primer recuerdo nítido que tengo de él: mi padre entrando por la puerta después de casi un año en Francia, donde había ido a refugiarse en tiempos inciertos, que fueron aún más inciertos para nosotros. Eso, mi padre entrando por la puerta y abrazando muy fuerte a su madre, mi abuela, que emitía grititos ininteligibles y lloraba; mi padre abrazando a mi abuela, levantándola del suelo y dándole vueltas. Mi abuela era muy pequeña.

Jorge Nunes

“Todo está pasando siempre, todo está pasando ahora” era una de les coses que es podia sentir sovint a les seves presentacions i debats. Aquesta repetició passava per aquesta estranya concepció del temps: la de l'etern present, futur i passat. Aquest pensament transhistòric volia connectar amb la intel·ligència del públic des de l'empatia, des de la convicció que tu ets jo i que ell és tu. Que la sensibilitat (anarquista) no s'entenia d'altra forma. “La sensibilitat anarquista és reconèixer-te en els altres.”

Julio Lamaña

Noche de vino tinto és, doncs, una pel·lícula urbana perquè parla de nexes humans inacabats, que es neguen a cristal·litzar, que s'estructuren a partir d'un desplaçament continu, amb aturades que —a la manera de les escenes d'un via crucis— jalonen una geografia sense marques ni límits definitius, en la que tot és fluctuant, aleatori i fortuït.

Manuel Delgado

*Así te conocí. Tú: el cineasta ácrata
fatigando baldosas “rosa de Barcelona”
desde Sants a El Carmelo. El charlatán intrépido:
caricias de azafrán y ansias de bárbaro.*

Alejandro Montiel

Amb un talent precoç, i un ampli bagatge forjat a base d'anys de dedicació als més diversos oficis del cinema, Nunes aposta invariablement per la subjectivitat radical, la visió singular, la situació única i irremplaçable, darrera la càmera, davant la pantalla, en la vida en general. Les inquietuds, l'afany de ruptura, l'experimentació avantguardista, la pulsio llibertària, cada cop més explícita, conflueixen en un estil radical, independent, coherent, lúcid, autoalliberador.

Oriol Díez Ferrer

Te envolvía con una mirada penetrante mientras hablaba de libertad, de anarquismo y de un cine que jamás se ha de rendir ante la industria. Algo que hoy, como entonces, se hace pero ni se publicita ni se distribuye. Nunes me repitió en todas las ocasiones que me lo encontré, que el hombre cuando está limitado por unas estructuras legales que imposibilitan la creatividad no puede ser libre. Y que solo el hombre libre puede hacer un cine que sea arte, poesía y revolución.

Pepe Ribas

Allà el vaig veure per darrer cop, però a l'hora de retre-li a la Filmoteca de Catalunya l'homenatge que mereixia, amb Ramon Font vam decidir fer un muntatge de declaracions i entrevistes que retrataven el Nunes que tots havíem conegut i volíem recordar. El de les frases lapidàries, el de les teories esotèriques, el que somniava amb una utopia global. Aquell cineasta que havia aconseguit el miracle de que la seva millor pel·lícula era ell.

Esteve Riambau

Sus películas son intrigantes composiciones jazzistas, llenas de bucles, movimientos que serpentean por circuitos articulados al azar que forman jeroglíficos y arabescos. Como la música improvisada que tanto permea todas sus películas, el cine inconformista de Nunes es vanguardista y de vagabundeo, inconforme e informe; un cine que desafía y disiente de las formas tradicionales de hacer películas.

Steven Marsh

No hace mucho vi *Sexperiencias* y debo decir que parece un film hecho ahora, de gran actualidad. Tiene una estética parecida a la de los indignados, aunque menos rancia. Trataba esa película —como dijo Nunes— de analizar nuestra sociedad y sus problemas, “tanto en el orden generacional como político, el de los Derechos Humanos”. Es un film que está vivo, es increíble.

Enrique Vila-Matas

L'any 1977 és la clau de moltes coses. És l'any de l'esclat públic del moviment llibertari després de la mort del general Franco. És l'any del Saló Diana, del míting de Montjuïc, de les Jornades Llibertàries. És l'any de la reorganització de la CNT i, paral·lelament, de la coincidència de les velles idees amb els corrents joves: el feminisme, l'ecologisme, el situacionisme, els moviments d'alliberament gai, la contracultura, la psicodèlia, el rock. És any de descoberta, d'acció i reflexió, de projectes. És any de recuperar el significat de les paraules, de posar-li nom i cognoms als companys, a les idees, als somnis. El 1977 també podria ser l'any que es troben José María Nunes i Lluís Andrés Edo, dos esperits germans en les idees llibertàries i en la vida.

Xavier Montanyà

5. ACTIVITATS PARAL·LELES A L'EXPOSICIÓ

Filmoteca de Catalunya

Plaça de Salvador Seguí, 9 (Barcelona)

Passi de *Mañana* (1957)

José María Nunes, 1957. Int.: José María Rodero, Manuel Díaz González, Carlos Otero, José Sazatornil, Arturo Fernández, James Hayter, Anna Amendola. Catalunya. VE. 94 min.

Pel·lícula d'episodis en la qual les quatre històries formen un conjunt que mostra les condicions d'una societat en què la realitat és tan decebedora que només es pot viure amb la il·lusió que tot pot ser millor si un s'ho proposa. *Mañana* va ser la primera realització de Nunes, que més endavant es convertiria en un cineasta clau de l'Escola de Barcelona. *Mañana* podria ser considerada un antecedent. Poc després de l'estrena va ser greument mutilada. Aquesta n'és la versió íntegra.

15.07.2016 / 19.30h / Sala Chomón

Presentació a càrrec de Mariona Bruzzo i Joan M. Minguet el divendres 15.07.2016

21.07.2016 / 18.30h / Sala Laya

Passi de *Santa Rosalía con Castellbisbal* (2013)

Joan Vall Karsunke, 2013. Int.: José María Nunes. Catalunya. VE. 31 min. Projectió en DVD.

"*Santa Rosalía con Castellbisbal* és poder escoltar i sentir. Nunes, el creador, repeteix, només per a mi, les paraules i les frases que un dia em van impactar en contemplar la seva obra" (Joan Vall Karsunke). Aquesta sessió es completa amb la lectura de textos de Nunes a càrrec dels seus amics Lluís Valentí, Joan Vall, Belén Fabra, José María Blanco, Joan M. Minguet, Josep Farràs, Empar Rosselló, Rosa Llinàs, Santi Lapeira, Virginia Nunes i Julio Lamaña.

19.07.2016 / 18.30h / Sala Laya

Presentació a càrrec de Joan Vall Karsunke

Koiton Club

C. Rossend Arús, 9 (Barcelona)

Taula rodona a partir de la pel·lícula *Noches de vino tinto* (1966)

La pel·lícula de Nunes ofereix un valuós document del Raval dels anys 60 i de tota una sèrie de bodegues i bars de la Barcelona preolímpica que ja no existeixen. De tota

manera, hi ha bars a la ciutat que encara mantenen forts vincles comunitaris i han creat models de sostenibilitat més enllà del diner fàcil que ofereix la hiperturistificació. Des d'un dels barris que més transformacions recents ha patit, qui podria aprendre de l'experiència històrica de certs bars per a la construcció de comunitats estables?

19. 07. 2016 / 21h

Taller de Ficció presenta UNA MICA MÉS DE BARS, una mostra de materials de la investigació que està duent a terme amb representants d'aquests espais i entitats

Arts Santa Mònica

La Rambla, 7 (Barcelona)

Nunes, cinema i anarquisme

Taula rodona amb alguns dels autors del llibre *Nunes. Més enllà del temps*

22.09.2016 / 19h

Nunes, l'art, el temps, la política

Visita comentada a l'exposició a càrrec de Joan M. Minguet

21.09.2016 / 19h

28.09.2016 / 19h

6. CRÈDITS

EXPOSICIÓ

Curadoria: Joan M. Minguet Batllori

Direcció i disseny de muntatge: Equip

Disseny gràfic: Andreu Balius

Disseny muntatge: Ignasi Cristià

Muntatge: GAMI SCP

Agraïments: Ateneu Enciclopèdic Popular, Jesús Atienza, Josep Maria Blanco, Mariona Bruzzo, Rosa Cardona, Enrique Cerezo (Video Mercury Sau), Manuel Cussó, Pepe Danquart, Oriol Diez Ferrer, Doris Ensinger, Montserrat Garrido Vivó, Ainize González García, Enrique Irazoqui, Xavier Juncosa, Isaki Lacuesta, Mariano Maturana, Xavier Montanyà, Manel Muntaner, Maite Ninou, Família Nunes Martínez, Nunes, Michael Schlömer, Wolfgang Stickel (Medienwerkstatt Freiburg), Begoña Soto, Lluís Valentí (Versus Films), Enrique Vila-Matas.

Organitza i produeix: Arts Santa Mònica – Departament de Cultura

Amb la col·laboració de: Filmoteca de Catalunya, Loop, Grunding

La Filmoteca de Catalunya ha contribuït a l'exposició cedint imatges dels films de José Maria Nunes:

MAÑANA.... MAÑANA....
NO DISPARES CONTRA MI
EN SECRETO AMOR
AMIGOGIMA
RES PÚBLICA
A LA SOLEDAD
BIOTAXIA
ICONOCKAUT
GRITOS A RITMO FUERTE
NOCHES DE VINO TINTO
SEXPERIENCIA
Autopista A-2-7

Video Mercury Films, S.A
Video Mercury Films, S.A
Video Mercury Films, S.A
Lluís Valentí Produccions
Lluís Valentí Produccions
Valentí Films
Josep Maria Blanco
Nunes
Montse Garrido
Nunes
Nunes
Orfre

ARTS SANTA MÒNICA

Director: Jaume Reus

Exposicions

Coordinació general: Fina Duran Riu

Edicions: Cinta Massip/Susanna Àlvarez Rodolés

Direcció tècnica: Xavier Roca

Activitats

Coordinació general: Marta Garcia

Relacions externes: Alicia González

Coordinació audiovisual: Lorena Louit

Àrea tècnica: Eulàlia Garcia.

Administració

Responsable de gestió: Cristina Güell

Àrea d'exposicions: Mònica Garcia Bo

Secretaria de direcció: Chus Couso

Comunicació

Coordinació general: Jordi Miras Llopart

Web i xarxes socials: Luis Villalón Camacho

Difusió: Juanjo Gutiérrez

Arts Santa Mònica. Centre de la Creativitat – Departament de Cultura
Àrea de Comunicació i Premsa

Mail: comunicacio_artssantamonica@gencat.cat
@artssantamonica

Coordinació Comunicació i Premsa: Jordi Miras Llopart Mail: jmirasl@gencat.cat | Tel.: (34) 93 316 28 10 – (34) 93 316 28 56 Ext.13436

Web i Xarxes Socials: Luis Villalón Mail: lvillalon@gencat.cat | Tel.: (34) 93 556 53 14 (directe) – (34) 93 316 28 19 Ext.13441

Difusió: Juanjo Gutiérrez Mail: jgutierrezg@gencat.cat | Tel.: (34) 93 316 28 57 (directe) – (34) 93 316 28 10 Ext.13442

Arts Santa Mònica, Centre de la Creativitat

La Rambla 7 08002 Barcelona T 935 671 110 artssantamonica.gencat.cat **Entrada Lliure**
De dimarts a dissabtes d'11 h a 21 h Diumenges i festius d'11 h a 17 h Dilluns tancat
